

**POROČILA
RELAZIONI
REPORTS**

Matej Župančič

ŽIVI MUZEJ – EKSPERIMENTALNA ARHEOLOGIJA. 2.
međunarodni stručni skup, Umag, 2. avgusta 2008

V Umagu je v začetku avgusta 2008 potekalo v organizaciji Muzeja strokovno srečanje, že drugo po vrsti. Ob tem moramo povedati, da je srečanje le del prireditve ob 7. mednarodnem festivalu antike SEPO-MAIA VIVA, ki je tokrat trajal od 1. do 3. avgusta. Tamkajšnji muzejski delavci/ke so si zamislili in izpeljali v teh dneh živahno dogajanje, ki je preplavilo ulice in trge osrednjega dela Umaga, strokovno srečanje pa je bilo le del tega "živega muzeja". Podpora okolja in lokalnih oblasti je bila vidna na vsakem koraku, tudi v podžupanovem nagovoru udeležencem strokovnega srečanja. Občinstvo je bilo v glavnem dvojezično, a organizator je kljub temu poskrbel za dobro simultano prevajanje, kar kaže posluš tudi do gostov-predavateljev.

Pojem eksperimentalne arheologije je bil na srečanju vzet zelo široko, bistvena sta bila nazoren prikaz starih tehnologij in pa pedagoška problematika ob predstavljanju zgodovine in arheologije šolskim otrokom.

Kot prva sta nastopila Darko Komšo (AMI) in Robert Bilić Vrana (Konzervatorski odjel) iz Pulja s prikazom *Lovačko oružje u prapovijesti*, kjer sta posebej opozorila na razvoj od kopja in metalnega kopja do loka, kar je

prazgodovinskemu lovcu omogočalo predvsem večjo varnost, pa seveda učinkovitost. Pred očmi poslušalcev sta izdelovala puščice, tako konice kot tudi operjene zaključke, odpovedati pa sta se morala nazornemu prikazu, saj organizator v središču Umaga ni mogel rezervirati varnega poligona. Prikaz sta nadomestila s projekcijo faz izmetavanja sulice in streljanja pa tudi s prikazom najstarejših najdb sulic in lokov. Opozorili smo ju na lok iz Ljubljanskega barja.

Delno sta se na lovsko temo navezala Vlasta Krklec in Siniša Laginja (Muzeji Hrvatskog zagorja – Muzej evolucije i nalazište pračovjeka "Hušnjakovo") iz Krapine s prikazom *Oživljena prapovijest krapinskog Neandertalca*. Prikazana je bila zanimiva arhitektura (arhitekt Željko Kovačić) novega muzeja evolucije, ki je končno pred otvoritvijo. V okviru njihovega muzeja že več let potekajo zanimive delavnice za otroke s poudarjenimi geološko-paleontološkimi vsebinami, ki najdejo osrednji smisel v predstavitvi krapinskega pračloveka. Kot poseben del celote je seveda otrokom (in odraslim) všeč prikaz lova in oblačil.

Zanimivo, tematsko na videz oddaljeno temo *Arheoastronomija* je prikazal Korado Korlević (Znanstveno edukacijski centar) iz Višnjana. Prepričljivo je govoril o mnogih okroglih zidanih prazgodovinskih strukturah v Istri, ki da so astronomsko usmerjene in dokazujejo povezanost prebivalstva z nebesnimi pojavi.

Francesco Pavan ter Gianpaolo Stella (Archeo Faber) ter Cesaretto Mauro (Muzej velikih rijeka) so pokazali tehnologijo ulivanja *Pečatov z baktrijskimi mitološki liki* ter *Proizvodnja in uporabo rimskih oljenk*. Vsem je bila skupna velika nazornost in mojstrsko obvladovanje vseh faz postopkov. Še posebej je navzoče – Mediterance –

presenetila uporaba sipine kosti za izdelavo kalupa za ulivanje kovin.

Med predavatelji/demonstratorji je izstopal Andrea Testa ("Il Crogiolo" Arte orafa) s temo *Zlatarstvo v antiki: granulacija, lotanje z bakrovimi solmi, serijska proizvodnja votivnih predmetov s pomočjo kalupa*, saj je bil prikaz granulacije, kot so jo po vzhodnih receptih uporabljali Etruščani in pozneje natančno opisal Plinij, fascinanten. Starejši kolegi se morda spominjajo predavanj prof. dr. Z. Vinskega ... a nazoren vpogled v drobne zlate kroglice je vse kaj drugega.

Dario Battaglia (Istituto Ars Dimicandi) iz Bergama je prikazal – v sliki in besedi – načine bojevanja gladiatorjev. Do rezultatov je njihova skupina prišla po mukotrpnem, tudi bolečem in kdaj pa kdaj krvavem, bojevanju z orožjem in opremo (čelada, ščit, prsna plošča ... in s primerjanjem upodobitev in opisov gladiatorjev. Torej res eksperimentalna arheologija. Avtor je tudi napovedal skorajšnji izid knjige o bojevanju gladiatorjev.

Kako se je delal škrlat? je razložila ob kupu nabranih volekov-murexov Cristine Macheboeuf iz Bordeauxa, sodelavka hrvaško-francoskih izkopavanj v Loronu pri Poreču. Ti severnojadranski polži imajo izredno majhno količino, v primerjavi z levantinskimi, dragocene snovi v posebni žlezi in vsakega moramo razbiti in povleči žlezo – kar je pokazala v živo. Potem sledi poseben postopek kuhanja, kar naj bi pokazala nekaj dni pozneje v Poreču.

Neutrudna Narcisa Bolšec Ferri s sodelavkami je pokazala *Kako smo se odjevali* na primeru toge. Kar sedem metrov dolg in dva metra širok kos tkanine je ravno pravšnji, da nam je postavnega manekena odela v togo. Zatrjevala je, da drugače ne gre in da je tehnologijo ugotovila po nešteto poskusih, kar ji seveda verjamemo.

Izkušnje u rekonstrukciji antičnih obredov so nam prikazali navdušenci iz Villadose pri Rovigu (G.A.V. sez. Antropologia Sociale dell'Antichità). Skupina ljubiteljev poskuša na osnovi arheoloških najdb in branja besedil oživiti posamezne scene iz paleovenetskega in rimskega obdobja ob obredih (poroka, dodelitev zemljišč legionarjem, prižiganje ognja) ter prireditve (sojenje, pripoved o Zenobiji, ...). Vodilni motiv sodelavcem je spoznavanje in "razbiranje" dogodka pa tudi druženje.

Maja Crnič (Znanstveno edukacijski centar) iz Višnjana poskuša skozi *Izvannastavnu aktivnost iz eksperimentalne arheologije u osnovnoj školi* oživeti z otroki vsakodnevno dogajanje v kovinskih obdobjih. To vključuje popis arheoloških najdišč, opis predmetov, obdelovanje njive in pridelovanje hrane na starinski način.

Tea Katunaric iz Splita (Umjetnička akademija) se je s skupino sodelavcev/vk lotila pisanja alternativnega planskega Vodiča po Mosoru in Poljici. Vodilo je bilo, da so našteje raznovrstne zanimivosti, od arheologije do arhitektur in rastlinstva, pa tudi legende, ki so vezane na posamezne kraje. Šele ko je vodič izšel, so dobili podporo od lokalnih oblasti.

V okviru strokovnega srečanja je bil predstavljen tudi *Zbornik 1* lanskega, prvega srečanja v Umagu. In ob letu bo izšel tudi *Zbornik (Atti)* tokratnega.

Ob pisanju tega prikaza smo želeli pokazati, da eksperimentalna "arheologija" ni izključno privilegij dobro opremljenih znanstvenih laboratorijev, pač pa tudi posameznikov in skupin, ki poskušajo obnoviti oziroma ponovno obuditi določena znanja in vednosti, ki vsak dan izginjajo ali pa jih kratko malo uničujemo z množično proizvodnjo. Za to moramo biti hvaležni skupini iz Umaga, ki je ta dan oziroma vse tri dni žive Sepomaje omogočila pretok znanja in vedenja. Zdi se, da je dobro vzdušje, ki so ga gostitelji ustvarili, bistveno pripomoglo k tej izmenjavi.

Matej Župančič

GIORNATA INTERNAZIONALE DI STUDI /
MEDNARODNI ŠTUDIJSKI DAN: LUDWIG KARL
MOSER (1845–1918), TRA VIENNA E TRIESTE / MED
DUNAJEM IN TRSTOM / ZWISCHEN WIEN UND
TRIESTE. Trst, 21. novembra 2008

Narodna in študijska knjižnica ter Mestni muzeji za zgodovino in umetnost (Civici Musei di Storia ed Arte) iz Trsta so organizirali enodnevno posvetovanje o dr. L. K. Moserju ob 90-letnici njegove smrti. Inicijativa je izšla iz Komisije za topografijo pri NŠK, tržaški muzeji pa so idejo sprejeli. Kljub temu je večji del priprav slonel na delu in trudu slovenske ustanove. Namen srečanja je bil osvetliti pomen tega sicer neutrudnega, a zaradi političnih in narodnostnih razlogov prezrtega šlezjskega Nemca. Gimnazijski profesor naravoslovja se je v prostem času posvečal speleologiji, arheologiji, favni in flori ter izletništvu. Te dejavnosti je spretno kombiniral in s tem širil zanimanje zanje med mladino in odraslimi. Poleg tega je hitro in stalno poročal o svojih izsledkih in opažanjih doma in na tujem, skoraj izključno v nemško pišočo znanstveno, strokovno in poljudno revije ter časopise. Iz objav je bilo razvidno, da je svojo – predvsem arheološko – dejavnost v okolici Trsta naslonil na mrežo domačih informatorjev, česar ob koncu 19. in v začetku 20. stoletja njegovi italijanski kolegi niso počenjali. To mu je olajšalo tudi znanje poljskega in češkega jezika. Ob tem se je naslonil na pomoč Prazgodovinske komisije in tudi Osrednje spomeniške komisije na Dunaju, kar je tudi povzročilo v določenih tržaških krogih negotovanje. Ne le to, očitano mu je bilo tudi, da je med najdenimi predmeti nekaj ponaredkov, a kakor je rekel L. H. Barfield, je bil Moser bolj žrtev kot akter prevare. Na Dunaju je ostalo še ne povsem izkoriščeno rokopisno gradivo s poročili obema komisijama, v Trstu pa je prav tako še pretežno neizkoriščeno rokopisno gradivo, ki ga hrani Mestni naravoslovni muzej.